

ОШ
17. ОКТОБАР
ЈАГОДИНА

ЦРВЕНА КЊИГА
ФЛОРЕ И ФАУНЕ
СРБИЈЕ

Аутор
Теодора Николић
одељење VIII₁

Човек је својим деловањем потпуно изменио изглед Земље и у знатној мери оштетио биосферу. На огромним површинама планете природни екосистеми попут шума, степа и мочвара су потпуно уништени, или су замењени вештачким као што су плантаже, фарме или насеља. Оно мало природних станишта, које још постоје и која су остала нетакнута, полако нестају под човековим утицајем.

Човек је прво угрозио шуме као најсложеније и најпродуктивније екосистеме. Данас се овај тренд наставља у тропским шумама Амазона, западне Африке и југоисточне Азије. Читаво Средоземље било је некада покривено тврдолисном, слаборастућом шумом, а сада је та област која је сечом шума, претворена у пустињу и камењар.

Опстанак многих биљних и животињских врста данас је угрожен, многе се налазе пред ишчезавањем, а велики број је заувек нестао. Први и веома значајан корак у остваривању њихове заштите јесте евидентирање угрожених врста флоре и фауне.

Томе служе такозване **Црвене књиге**.

Оне представљају научно - стручне публикације у којима су наведене све врсте организама које подлежу заштити према међународној класификацији степена угрожености.

У свету је такође формирана и Црна књига у којој је попис више хиљада врста биљака и животиња које је човек, нажалост, истребио својим бахатим, похлепним и немарним понашањем.

Ретке и угрожене врсте су заштићене законом. Проглашавањем њихових станишта за строге природне резервате, у којима влада посебан режим и у којима је активност људи сведена на најмању меру, представља најефикаснији начин заштите угрожених врста.

Најсложенији, али и најобухватнији облик заштите природе су национални паркови, у чијем се оквиру налази већи број резервата. У Европи постоји шест главних биорегиона од којих је пет заступљено у Србији, што изузетно много говори о богатству биодиверзитета у Србији. У циљу заштите тог богатства 1999. године је урађена научна публикација Црвена књига форе и фауне Србије

Ова публикација је настала као жеља ученика ОШ "17. Октобар" да допринесу очувању угрожених биљних и животињских врста у Србији.

Латински назив врсте *Podiceps cristatus*

Домаћи назив врсте Ћубасти гњурац

Опис врсте

Велики ћубасти гњурац дужине 46-51цм, тежином од 1,1кг и са распоном крила од 88цм, одличан је пливац и ронилац. Као сви чланови ове породице, свој плен следи под водом. Одраслу јединку, поготово у лето, краси ћуба на глави и украс око врата. Ова врста је у потпуности миграторна популација. Између априла и септембра је у Европи, у осталом делу године великоћубастог гњураца налазимо у Африци, а од новембра до марта у Аустралији, гнезде се у осами, по који пар или у малим колонијама.

Након узгоја (од августа до октобра перјање траје од 70 до 79 дана) селе се на велика језера или резервоаре где проводе период "слабијег летења и интензивног храњења", током којег се зна окупити на стотине (понекад чак и више од 10.000) јединки. Зиме велики ћубасти гњурац проводи осамљен, нарочито када је у питању исхрана, али привремено се знају окупити у колоније од 3000 до 5000 јединки.

Ћубасти гњурац храни се углавном на рибе, али и мали љускари (нпр. рак, шкампи), инсекти, мекушаци и мале жабе, а примећено је да одрасле птице повремено конзумирају и ларве водоземаца.

Распрострањеност

Насељава све веће стајаће воде већином у Војводини. Заступљен је и у централној Европи. У Аустралији настанује мочваре, резервоаре, лагуне, поља-соли и естуара, а у тропском делу Африци и Новом Зеланду семоже наћи и на планинским језерима не вишим од 3.000 метара надморске висине.

Тип станишта

Настањује свежје или сланкаст воде са обилним и потопљеном вегетацијом, равним или косим обалама и блатњавим или пешчаним сегментима исте. Обично 0,5-5м дубине и са великим подручјима отворене воде. Погодна станишта укључују мале базене или језера, рукавце и споро текуће реке или вештачка језера (нпр. резервоари, рибњаци, ш љункаре и украсна језера).

Мере заштите

Ћубасти гњурац је строго заштићена врста у Србији.

Латински назив врсте *Gyps fulvus*

Домаћи назив врсте Белоглави суп

Опис врсте

Белоглави суп је врста лешинара из реда дневних грабљивица. Висине од 95-110 cm, има распон крила од 230-265 cm.

Основно перје је риђе браон, док су летна пера мрка. Одрасле птице се разликују по томе што имају белу паперјасту крагницу при основи врата, док је код младих она смеђа. Ноге су снажне са тупим канцама које се не савијају. Птица достиже зрелост са 4-5 година.

Белоглави суп гнезди се у клисурама река на стрмим кречњачким стенама. Женка сноси само једно јаје у периоду од краја јануара до почетка априла. На јајету леже на смену оба родитеља од 52 до 57 дана. Младунац после три месеца може да лети, али је и даље несамосталан и задржава се у близини гнезда и родитеља до једне године старости, када почиње да лута све до пуне зрелости.

Распрострањеност

Насељава суптропски климатски појас, област Медитерана, од Магреба све до Хималаја. Северне границе насеобина су Кавказ и Крим, док су оне јужне Сахара, Арабијска пустиња и висораван Декан у Индији.

Његова гнездилишта у Србији су у клисурама река Увац, Милешевка и Трешњица на западу и југозападу државе.

Тип станишта

Одрасле птице се концентришу колонијално на ширем простору гнежђења, док младе лутају на великим дистанцама. Раније је често био ловљен и трован. У Србији, бројност му је у порасту због унапређења заштите и прихрањивања.

Степен угрожености

Бројност популације

Пребројавањем у новембру 2023 године, избројано је 358 белоглавих супова у Србији

Мере заштите

Захваљујући Фонду за заштиту птица грабљивица при београдском Институту за биологију Сениша Станковић, белоглави суп је спасен од изумирања на територији Србије. Такође прстеновањем птица сазнало се и нешто више о њиховом животу. Тако један од супова маркираних на Увцу пронађен од орнитолога на сталном станишту у Јудејској пустињи у Израелу. Касније је још пет птица са Увца пронађено на истој локацији, док је седам Супова прстенованих у Израелу, лоцирано на станишту у Србији.

Латински назив врсте *Aquila heliaca*

Домаћи назив врсте Орао Крсташ

Опис врсте

Латински назив му је *Aquila heliaca*, а познат је као орао крсташ или краљевски орао. Тело му је високо од 70-83 cm а распон крила износи 175-205cm. Ова врста припада реду птица грабљивица, Полови се међу собом незнатно разликују: женке су за нијансу робусније. Мужјаци теже 2,5-4 kg, а женке 2,8-4,5 kg. Орао крсташ има смеђу боју, прошарану са светлим ознакама. На темену су пера светлосмеђе боје. Карактеристично је да се одрасле птице ретко одлучују на сеобу у току зиме, док млађи орлови крсташа зимују на северу Африке (Египат, Тунис).

Најчешће лови текунице и хрчке. Орлови крсташа лове и друге ситне глодаре и птице у пољопривредним подручјима. У тим случајевима уобичајено хватају зечеве. Родитељи остају заједно и лове након сезоне гнежђења. Женка се увек храни прва. Током оштрих зима, орлови крсташа се хране и лешевима.

Распрострањеност

Крсташ је евроазијска врста. Његово распрострањење прати границе степске зоне у Русији и Украјини, од северних обронака Кавказа до Бајкалског језера. У Европи је углавном присутан у Панонској низији, Мађарској, Словачкој, Аустрији, Чешкој, Србији, Румунији, Македонији и Бугарској. Мања популација се гнезди и у Турској. У Србији се орао крсташ може видети на теренима Фрушке горе и то има неколико парова, а примећени су и у средњем Банату.

Тип станишта

Орлови крсташа граде своја гнезда на врховима великог дрвећа на присојним падинама или близу места исхране. Често имају више од једног гнезда на територији. На подручјима која нису узнемиравана, гнезда могу да буду коришћена дуги низ година, а будући да се дограђују, постају веома крупна. У низијским крајевима места мењају много чешће него у планинским, због чешћег узнемиравања. Гнезда су увек постављена на начин да се са њих пружа добар поглед. Тако орлови могу да примете узнемиравање, на које су веома осетљиви са великих раздаљина.

Мере заштите

Орао крсташ је строго заштићен у свим земљама у којима се спроводи пројекат заштите ове врсте. Први национални попис птица грабљивица и напори за заштитом започети су током 1970-их у Мађарској и Словачкој. У том периоду орао крсташ, заједно са неколико других птица грабљивица, био је на рубу изумирања у средишњој Европи, где је било преостало само неколико гнездећих парова у тешко приступачним планинским крајевима.

Латински назив врсте *Crex crex*

Домаћи назив врсте Прдавац

Опис врсте

Прдавац је птица средње величине, која достиже дужину 27—30 цм и распон крила 42—53 цм. Мужјаци достижу тежину од 165 г, а женке 145 г. Перје одраслих мужјака на горњем делу тела је шарено смеђе и црно. Крила су кестењасте боје са малим бројем белих пруга. Лице, врат и груди су плаво-сиве боје, са изузетком пруге иза ока која је смеђе боје, трбух је беле боје, а на боковима се налазе смеђе и беле пруге. Кљун је јак и боје је коже, а ноге и стопала су светлосиве боје. Перје женки на горњим деловима тела је у поређењу са перјем мужјака топлијих боја, а пруга иза ока је ужа и једноличнија. Ван сезоне гнежђења, перје оба пола је тамније, а перје на доњим деловима тела је мање сиво. Младунци изгледом подсећају на одрасле, али перје горњих делова тела има жућкасти тон, а перје горњих делова тела није сиво већ мркожуто. Паперје пилића је црне боје.

Распрострањеност

Прдавац се гнезди од Британије и Ирске на западу преко Европе, све до централног Сибира на истоку. Постоји велика популација у западној Кини а ретко се може наћи у северној Шпанији и Турској. Данас је нестао из великог дела свог некадашњег животног простора, који је обухватао погодна станишта у Евроазији. Разлог нестанка прдавца је појава пољопривредне механизације и уништавање гнезда пре завршетка гнежђења. Прдавац се гнезди на травнатим површинама, најчешће на ливадама, а слична станишта насељава и у Африци у време зимовања.

Тип станишта

Прдавац се размножава у пољима, травнатим подручјима и степама Евроазијског континента. Скрива се у трави, добро камуфлиран својим пругастим светлосмеђим перјем.

Мере заштите

Прдавац је строго заштићен, како би се спречило даље смањење бројности и помогло очување ове угрожене врсте животиња у Србији. Њихово угрожено стање последица је уништавања њихових природних територија, као што су мочваре и влажне ливаде, као и услед промена у воденим екосистемима.

Латински назив врсте *Accipiter gentilis*

Домаћи назив врсте Јастреб

Опис врсте

Јастреб је велика шумска птица са великим крилима и дугим репом који је заобљен на крају. Женке су веће од мужјака. Горњи делови одраслог јастреба су браонкасто сиви и тамно сиви. Глава има црну капу а очи су уоквирљене белом бојом. Доњи делови су светло сиви са хоризонталним и вертикалним линијама. Делови сакривени испод репа су бели, дречави и меки нарочито у доба парења. Реп је на горњој страни сив са широким црним линијама. Крај репа је заобљен који може да садржи танку белу линију. Женке изгледају као мужјаци али на горњем делу тела су браонкастије и имају више линија на доњем делу тела. Младе птице су највише ишаране на доњем делу тела а испод репа имају тачкице. Леђа младог јастреба су јако ишарана па се чини да су прљави. Јастреб се такође може препознати по звуцима које испушта. Они су гласни и продорни. Такође, ако се ремети мир јастреба током парења они нападају људе и могу бити веома агресивни.

Овај оштрооки грабљивац средњег распона крила и дугог репа прилагођен је брзим ваздушним маневрима између крошњи у којима живи и гнезди се. Мужјак достиже дужину 49-57 цм и распон крила 93-105 цм. Женка достиже дужину 58-64 цм. Мужјаци порасту до око 600 грама тежине док вече женке могу достићи и 2 килограма. Јастреби се хране мањим птицама и сисарима. Једу мишеве, веверице, зечеве. Голубове, дивље патке и тако даље. Ако је плен мали, прогутују га одмах али ако је плен већи онда га прво растргају на мање делове па затим гутају. Ипак основу њихове ишхране чине веверице и чворци. Одрасла женка напада и мачке луталице.

Распрострањеност

Тип станишта

Јастреби насељавају велике појасеве шума и мале шумске отворе да се хране. Ове врсте птица могу се наћи у четинарским шумама и у речним шумама.

Мере заштите

Јастреб је угрожена врста због смањивања природних станишта у којима се он гнезди. Такође је веома често на мети голубара због тога што напада голубове и храни се њима. Уредбом Републике Србије, јастреб је уписан на листу заштићених врста животиња.

Латински назив врсте *Phasianus colchicus*

Домаћи назив врсте Фазан или обичан фазан

Опис врсте

Фазан или обичан фазан, је широко распрострањена птица из реда кока. Фазан потиче из Средње Азије, али је још у време античког Рима пренет у Европу. Мужјак фазана или петео је дугачак 50-90 сантиметара (са све репом) и поседује дугачак реп, који некада може да износи половину од укупне дужине. Његово перије је претежно браон боје, док је глава зелено-плаве боје. Око очију се налазе пера црвене боје, а око врата се код неких подврста, налази прстен беле боје. Женка фазана или кока је мања и сиве је боје. Обично на једног мужјака долази 5-6 женки фазана, јер се мужјаци лове.

Гнезде се на земљи у периоду од априла до јуна. Период инкубације јаја траје 23-26 дана. Међутим већина фазана се узгаја у фазанеријама, а уочи сезоне лова се пуштају. Фазани лете на кратким дистанцама, али могу и да брзо трче по земљи. Фазани се хране храном биљног порекла као што су врхови житарица, детелина, пупови, бобице, семенкама и плодовима дрвећа и грмља, зрнима махунарки, семенкама житарица и кукуруза, као и животињском храном инсектима, црвима, малим жабама, пужевима, гуштерима, младим пољским мишевима и другим ситним кичмењацима. Уз храну узимају и ситне каменчиће који у стомаку служе за млевење хране. Редовно пију воду. Због способности да се прилагоди и да се размножава где год су га населили, фазан је постао једна од најпознатијих птица на свету

Распрострањеност

Врста у Европи шири своје подучје гнежђења у највећој мери вештачким узгојем. Стигла је до средишта Финске (пуштањем у природу). У Србији је редовна гнездарица, односно станарица. Распрострањеност и бројност у Србији такође зависе од вештачког узгоја, односно пуштања у природу и ловног одстрела. Најчешће се среће у Војводини, на равничарским култивисаним степама и влажним ливадама.

Тип станишта

Природна станишта фазана су врло разнолика, па их налазимо од низијских шума и сушних равница, па све до високопланинских шума и висоравни. ва птица насељава претежно шумарке, ливаде, пределе око речне обале, поља и њиве на којима се храни.

Мере заштите

Популација фазана се смањује углавном због губитка станишта и прекомерног лова. Сматра се да је око 80 одсто фазана, који се улове старо само неколико месеци, тако да нема своје потомство. Неповољни временски услови, интензивно гајење култура и коришћење пестицида су, такође узроци смањивања њихове популације. У бројним земљама је из тог разлога веома развијен систем вештачког узгоја фазана и потом њихово пуштање у ловиште као одраслих птица.

Латински назив врсте *Coturnix coturnix*

Домаћи назив врсте Препелица

Опис врсте

Препелица је наша најмања кока. Нашу препелицу карактерише мали, слаби кљун који је на корену уздигнут и одавде до врха благо савијен, а на угловима раширен. Ноге су јој ниске са дугачким прстима без канци, а крила су јој сразмерно дугачка и шиљаста. Реп јој је врло кратак и заобљен. Препелица има ситно перје које је на тртици веома развијено, а по половима и старости мало се разликује. На горњој страни тела је смеђа са рђастожутим попречним и уздужним пругама. На средини трбуха је жућкастобела. Преко очију и низ врат прелази јој светложућкасто-смеђа пруга која почиње на корену горњег кљуна и обавија се око врата.

Женке су блеђих боја и мање су упадљиве. Препелица је дугачка 20 центиметара а распон крила износи јој 34 центиметра. Препелица је сваштојед. Она се храни у зору и у сумрак. Храна се јој састоји од зрневља, врхова лишћа, листова, пупољака, а исто толико од разних инсеката. Изгледа да инсекте увек више воли од биљне хране, али они јој нису преко потребни за живот, пошто може низ месеци да се храни само са пшеницом. Потребни су јој ситни каменчићи који јој помажу при варењу и свежа вода за пиће, али јој је довољна и роса на лишћу па је ретко налазимо на одређеним појилиштима.

Распрострањеност

У Европи је налазимо свуда од 60. степена северне географске ширине према југу. У средњој Азији живи у нешто јужнијем појасу на повољним местима, поготово у степи, а будући да се сваке године сели према југу пролази преко читаве Африке и јужне Азије. Препелица се у току својих сеоба појављује на Балканском, Апенинском и Пиринејском полуострву, затим у јужној Француској, Египту, а неке чак и у Рту Добре Наде.

Тип станишта

Препелица најрадије борави у плодним равницама богатим житарицама. Избегава планинске крајеве, па је већ на брежуљцима ређа него у равници. Воду избегава исто као и брегове па је у мочварним пределима уопште нема.

Мере заштите

Ловачка удружења и удружења за заштиту птица су у сталном сукобу у вези чињеничног стања популације препелице код нас. Ловци тврде да није угрожена, а орнитолози да јој број опада због употребе хемикалија у пољопривреди, нестанка станишта погодних за гнезђење и прекомерног и неконтролисаног лова. Осим тога препелица се у Србији лови недозвољеним средствима, такозваним вабилицама, што је неспортски начин лова, пошто су птице исцрпљене од селидбе примамљене гласом на места ноћења и ту се масовно убијају.

Латински назив врсте *Falco vespertinus*

Домаћи назив врсте Сива ветрушка

Опис врсте

Сива ветрушка је врста птице из породице Соколова. Име рода *Falco* је пореклом од латинских речи, *falcis*, *falx* које означавају срп, што указује на оштре и јаке канце. Реч *vespertinus* потиче од латинске речи *vesper* која значи ноћ, вече.

Дужина тела сиве ветрушке се креће од 23 до 32 центиметра, распон крила од 65 до 77 центиметара, а тежина тела код мужјака од 115 до 190 грама, док је код женки између 130 и 197 грама. Женка има сива леђа и крила, наранџасту главу и доње делове тела и бело лице са црном пругом око ока која се шири ка кљуну.

Мужјак је плаво-сиве боје, са изузетком ногу и предела испод репа. Сива ветрушка се најчешће храни крупним инсектима, ситним сисарима и гуштерима. Јаја полаже у стара гнезда врана, и то најчешће у гнезда гачца, а гнезди се колонијално, као и гачац. У гнезда полаже од 2 до 4 јаја. Просечан животни век ове врсте је 13,25 година у дивљини, а 18 година у заробљеништву. Сива ветрушка је миграторна врста, зиму проводи у субсахарској Африци и то углавном у региону пустиње Калахари. Орнитолози процењују да се на целом Свету налази од 300 000 до 800 000 јединки сиве ветрушке, са опадајућим популационим трендом.

Распрострањеност

Животни простор сиве ветрушке обухвата источну Европу, западну, централну и северну Азију.

У Србији се гнезди једино у Војводини, где се популација процењује на од 100 до 150 парова са трендом наглог пада бројности.

Тип станишта

Сива ветрушка је уско везана за степска, шумостепска и слатинска станишта, а такође настањује и пољопривредна подручја са очуваним пашњацима.

Мере заштите

Нестанак места за гнежђење услед смањења бројности гачца и деструкције станишта представља једну од главних претњи за опстанак ове врсте. Употреба пестицида смањује бројност плена, што за последицу има смањење бројности многих врста птица, између осталог и сиве ветрушке. Још неки од угрожавајућих фактора су и развој пољопривреде и страдање током сеобе.

Латински назив врсте *Falco peregrinus*

Домаћи назив врсте Сиви соко

Опис врсте

Сиви соко убедљиво је најбржа животиња на свету јер када се обрушава на плен достиже брзину од чак 390 километра на час. Плен лови само у ваздуху. Као и код већине птица грабљивица мужјак је за трећину мањи од женке. Достижу величину од 36 до 48 центиметара, а распон крила им је од 96 до 110 центиметара. Поред брзине сиви соко је симбол витештва, снаге, супериорности.

Од друге половине марта до почетка априла женке сивог сокола полажу јаја, а младунци полећу крајем маја почетком јуна. У гнезду млади остају од 35 до 40 дана, а када изађу из гнезда родитељи се о њима брину још око 60 дана. На жалост само трећина младих успе да преживи прву зиму. Сиву, препознатљиву боју добијају након годину дана, а до тада су младунци браон боје.

Сиви соко се скоро искључиво храни средње великим птицама, мада ће он некад и ловити мање сисаре, гмизавце па чак и инсекте. Сиви соко важи за најбржу животињу на земљи, може да лети брзином од 320 км/х и он ту брзину користи за лов. Он се обруши на свој плен овом брзином и удари у једно његово крило, да себи не би нашкодио при судару. Најчешће једе голубове и птице певачице, а од малих сисара најчешће пацове, мишеве и веверице. Познато је да сиви соко хвата птице и преко три килограма тешке.

Распрострањеност

Сиви соко се може наћи скоро било где на земљи, има га од арктичких тундри до тропских предела. На највишим планинама и у тропским прашумама ово га чини најраспрострањенијом птицом грабљивицом.

Тип станишта

Живи углавном на планинама, у долини река, дуж обале и све чешће у градовима. За време зиме, поготово мужијаци ће остати на својој територији. Гнезди се на неприступачним планинским врховима. Као и остали соколи никада не прави гнезда већ користи напуштена гнезда других птица.

Мере заштите

Сиви соко је због употребе пестицида имао статус угрожене врсте у великом делу свог станишта током 1950-их, 60-их и 70-их. У последње време успешно се спроводи акција вештачког узгајања сивог сокола и враћање у одговарајућа станишта. Због наглог опадања популације стављен је под заштиту и уписан је на листу „Строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива.“

Латински назив врсте *Ciconia ciconia*

Домаћи назив врсте Бела рода

Опис врсте

Перје им је, изузев црних крила, прљаво бело, кљун дуг и упадљиво црвен, ноге крваво црвене, док је гола мрља око очију сивкасто - црвена. За разлику од других рода, неколико врста има црн горњи део тела и крила, а бео стомак и доњи део репа. Млади су загаситије боје, браонкастији од одраслих. Рода је висока 1,10m, а распон крила износи 2,24m. Женка је мања. Рода се храни разним животињама. Она је разбојник у правом смислу речи. Изгледа да највише воли водоземце, инсекте и кишне глисте, али вероватно само ради тога што их најлакше може ухватити. У обичном лову најчешће наилази на жабе, мишеве и инсекте, па их одмах гута. Убија и гуштере, слепиће, белоушке, па чак и отровне змије. Исто тако похлепно хвата рибе као и жабе, па понекад предано лови рибу у мутној води и гута чак и оне које су дугачке као људска рука.

Беле роде су друштвена и колонијална бића, и парови остају заједно читавог живота. На зимској сеоби она прелази преко читаве Африке и Индије. У средњој Европи јавља се између последњих дана фебруара и првих дана априла, изузев неке претходнице. Поједине роде стижу већ средином фебруара, а друге тек у другој половини априла. У унутрашњост Африке рода стиже свега неколико дана после одласка из домовине. Једини глас који рода пушта јесте неко промукло сиктање које се не може описати. Ретко га чујемо, а најчешће код припитомљених рода које желе да испоље неку нарочиту радост. Најчешће снесе 4 - 6 јаја. Оба родитеља леже на јајима око 28 - 31 дан и брину се о младунцима.

Распрострањеност

Рода живи у свим деловима Европе, осим нордијских земаља, иако се не гнезде свугде. Тако, између осталог, посећује Енглеску, где је некада била честа, а данас је ретка. Исто тако се, мање или више, повукла из Грчке, јер су је становници Мореје као свету Турску птицу потпуно заплашили. Тамо где се Турска владавина задржала дуже и где устанак грчког народа није све изравнао са земљом задржале су и роде своје гнезда, нпр. на острву Еубеји, али тамо где је хеленизам процветао већ после првих дана револуције, смањило се број рода, или су сасвим ишчезле. У Шпанији је ретка у крајевима који су иначе за њу јако повољни.

Тип станишта

Рода воли равне, отворене и дубоке крајеве богате водом, нарочито мочваре, али најрадије борави у крајевима у којима се населио човек. Догађа се да се многе беле роде насељавају и далеко од људских кућа у шумама, па ту на високом дрвећу граде своје велико гнездо од грања, али већина се гнезди на крововима сеоских зграда.

Мере заштите

У Србији је бела рода строго заштићена врста.

Латински назив врсте *Carduelis Carduelis*

Домаћи назив врсте Чешљугар

Опис врсте

Чешљугар или штиглић је птица глатког, живописно обојеног перја и веома лепе, дуге и разноврсне песме. Дуг је 12-13 цм са распоном крила од 21-25 цм и тежином од 14 до 19 грама. Полови су слични, са црвеним лицем, црно-белом главом, светлосмеђим леђима, белим стомаком са светло смеђим боковима и прсима. Кроз историју људи су примећивали њихов блистав и занимљив изглед, златно-жуте црте које се протежу уздуж црних крила. Из близине се мужјаци могу разликовати по већој, тамнијој црвеној масци која се шири одмах иза ока. Код женки, црвена боја не допире до ока. Кљун боје слоноваче је дуг и шиљаст, а реп је рачваст. Омиљена храна чешљугара су млади зелениш, изданци, пупољци, семење чичка, чешљуговине и других биљака, али и инсекти.

Птиће хране оба родитеља, у почетку лисним вашима, а касније семеном различитих биљака. Чешљугари се зими најчешће хране разним врстама семења које вешто извлаче из биљака својим кљуновима.

У мају мужјак почиње са својом удварачком песмом и подстиче женку на парење. Чешљугари у фази размножавања имају бео кљун, са сивкастом или црнкастом тачком на врху. Ако мужјак и женка прихвате једно друго врло брзо крећу са градњом гнезда. У време парења и гнезђења у пролеће ретко се примећују. Гнезде се на листопадном дрвећу. Гнездо женка прави сама. Оно се обично налази неколико метара изнад земље скривено иза лишћа и гранчица. Неколико дана након завршетка градње гнезда почиње полагање јаја. Женка дневно положи по једно јаје, а укупно их снесе од 4 до 6. Младунци се излегу након 11 до 14 дана.

Распрострањеност

Насељава Европу, север Африке, те западне и централне делове Азије. Пренесен је у друге делове света.

Тип станишта

Станиште су му отворени низијски предели, слабо пошумљени. Најчешће живи у воћњацима, на рубовима шума, у крају са много дрвећа, али увек у близини људи. Може се видети и у градовима на гранама дрвореда, парковима и крај путева. Јесен и зиму проводе у великим јатима, улазе у насеља, у вртове, на балконе, тражећи семенке, без страха од људи. То је птица селица и птица станарка. Из хладнијих крајева се зими сели на југ.

Мере заштите

Чешљугари спадају у угрожене врсте птица. Чешљугар је чешће од било које друге птице у Србији погођен илегалним хватањем, држањем у кавезима и трговином. Све врсте чешљугара које живе у Србији су строго заштићене.

Латински назив врсте *Dendrocopos leucotos*

Домаћи назив врсте Планински детлић

Опис врсте

Планински детлић је врста птице из породице детлића. Латински назив ове врсте је састављен из двеју старогрчке речи. Име рода *Dendrocopos* је комбинација речи *dendron* која означава дрво и *kopos* што значи упадљив. Придев *leucotos* је сложеница придева *leuco* - бео и именице *potop* - леђа, па је тако буквалан превод за ову птицу „белолеђи” детлић, како је назван и на енглеском језику. Дужина тела од врха репа до врха кљуна је од 25 до 28 центиметара. Маса птице варира од 99 до 115 грама у Европи и Русији, па до чак 158 грама измерених у Кини. Нешто је већи од великог детлића, има дужи врат и кљун и „угластију” главу. Стомак је јарко до светло црвен. Бокови и груди су изразито или бледо пругасте.

На раменима нема велика, бела поља која га одвајају од великог и сеоског детлића, већ има беле хоризонталне пруге. Горњи део главе (потилак и теме) мужјака су потпуно црвени, док су код женке црни. Због црвене главе, мужјаци планинског детлића се на први поглед могу помешати са средњим детлићем, али се и од њега разликују по водоравним пругама на леђима. Лети праволинијски, са наизменичним уздицањем и поницањем.

Распрострањеност

Распрострањен је у областима од централне и северне Европе, преко јужног Сибира, до Далеког истока, укључујући Камчатку, Корејско полуострво, Јапан и Тајван. Мале и изоловане популације се налазе у Шпанији и на Кавказу. у Србији је становник појединих брдско-планинских подручја јужно од Саве и Дунава. У панонском делу земље је врло редак, а гнезђење је забележено једино на Вршачким планинама. Популација је почетком 21. века сведена на више изолованих планинских подручја са очуваним листопадним (претежно буковим) и мешовитим шумама.

Тип станишта

Насељава очуване листопадне и мешовите шуме прашумског типа са значајним уделом сувих стабала и грана. У централној и јужној Европи је регистрован углавном у шумама букве, граба и храста, док је у северној и источној Европи налажен у шумама где доминирају бреза и јасика..

Мере заштите

Према последњим подацима за период 2008-2013, величина популације износи од 650 до 1000 гнездећих парова, уз стабилан краткорочни и благо опадајући дугорочни тренд. Станарица је уз блага померања у зимском периоду. Према Црвеној књизи фауне Србије гнездећа популација планинског детлића је оцењена као рањива.

Латински назив врсте	<i>Perdix perdix</i>
Домаћи назив врсте	Пољска јаребица

Опис врсте

Пољска јаребица носи одећу која се мења према крају у коме живи, али је врло лепа и представља добру заштитну боју за ову птицу која живи на земљи. Тело, широка пруга изнад и испод очију и иза њих, обе стране главе и врат су јој риђастоцрвени. Глава је смеђаста, украшена жућкастим узду жним пругама. Сива леђа су украшена риђастоцрвеним попречним пругама и финим црним изломљеним пругама. Грудни су јој украшене широком црном пругом, а на белом трбуху се налази велика кестењаста мрља у облику потковице.

Репно перје је риђастоцрвено. Узан го прстен око очију и пруга која се из тога прстена продужује према натраг су црвени. Женка је мања од мужјака. Слична му је, али није тако лепа као он. Смеђа мрља на трбуху је мања него код мужјака, а леђа су јој тамнија. Јаребица је дугачка 26 cm, а распон крила износи јој 52cm.

Распрострањеност

Јаребица живи готово у целој Европи. Одомаћили су је и на Новом Зеланду. Увек радије живи у равницама него на бреговима и ретко се може видети на планинским заравнима и већим надморским висинама. Насељава подручја са умереном температуром.

Тип станишта

Станиште је степско. Да би се добро осећала треба обрађену земљу са разноврсним културама и грмљем. Радо се насељава на поља, али ипак су јој потребне шикаре као склоништа па зато највише воли такав предео у коме се налази понека шумица, брежуљци обрасли грмљем или бар густе живице. Шуму избегава, али ипак залази у њене крајеве, а исто тако се не плаши влажних мочварних места под предпоставком да су обрасла дрвећем и да у њима има острваца који се помало уздижу изнад воде. Рано ујутро јаребица напушта преноћиште и најпре одлази на сува места у пољу и ту тражи доручак, а затим одлази на ливаду. Кад загреје подневно сунце, лежу у грмље, лепршају се у прашини, а поподне се враћају на станишта и пред вече одлазе на спавање. Ноћу увек спавају на отвореном пољу.

Мере заштите

Јаребица због ловног притиска, криволова, уништавања али и природног зарастања станишта постаје све ређа. Њена популација је у већем делу земље кроз дужи период у опадању, а у Војводини најизраженије, због интензивне пољопривреде и употребе пестицида у пољопривреди. Због овога се повремено уводе ловостаји.

Процењује се да у Србији има између 20.000 и 28.000 парова, а од тога у Војводини свега око 1000 парова. Запажено је да се препелица из нижих крајева све више повлачи у планинске.

Латински назив врсте	Bubo bubo
Домаћи назив врсте	Сова Велика ушара

Опис врсте

Сова ушара је највећа европска сова. Дужина тела је око 70 цм. Распон крила 160 - 190 цм, а тежина 2 - 4 кг. Када стоји, на глави су јој истакнути пернати чуперци налик ушима, и захваљујући њима она је добила име. Перије јој је топле смеђе боје, груди су испругане широким пругама, лице је тамно и на њему су истакнуте наранџасте очи. Кљун је кратак и кукаст, слабо се истиче између перја. Крила су релативно велика и заобљена. Канџе су снажне, дуге и закривљене, прилагођене за хватање и усмрћивање плена. Женке су крупније и теже од мужјака.

Прво мужјаци одаберу место за гнездо а онда започињу дозивање женки. Женке одговарају на њихов позив давајући одређене знаке. Оне одабирају гнездо летећи око њега док мужјаци лете изнад гнезда. После неког времена удварања мужјак се приближава жени и тако почиње парење. За време парења усправе се тако да изгледају као гране дрвета.

Обично се гнезде на тлу, стенама или полупећинама. Јаја полажу на голу подлогу. Обично положе 2 - 4 јајета. Млади излазе из јаја после 34 - 36 дана. Гнездо напуштају тек 40 дана после рођења, а за лет су способни са 50 - 60 дана старости. Осамостаљују се на узрасту од око 20 - 24 недеља старости.

Сове ушаре се првенствено хране сисарима. То су најчешће мишеви и волухарице. Глодари којима се сове ушаре хране представљају потенцијално штетне и заразне организме који прете људској популацији.

Распрострањеност

Велика ушара распрострањена је у Европи и континенталном делу Азије.

Тип станишта

Гнезда су најчешће смештена густим шумама. Обично су 5 - 10 метара изнад земље. Стара гнезда су обложена перијем и лишћем пре него што се јаја излегу.

Мере заштите

Иако делује очигледно да ће доћи до пренамножавања уобичајеног плена сова, ово за последицу има озбиљност недостатка равнотеже унутар тог система. Уколико би са врха ланца исхране одузели кључну фигуру, пренамножавање на пример мишева ће довести до уништења биљних култура које нису у стању да произведу довољно хране за целоукпан број јединки, затим би то са собом повукло појаву глади. Међутим, до истребљења неких врста сова је свакако дошло људским активностима најчешће везаним за отимање станишта, па је зато изузетно важно да се повећа свест о значају које ове врсте имају у природној равнотежи.

Латински назив врсте *Asio otus*

Домаћи назив врсте Мала ушара или утина

Опис врсте

Мала ушара или утина[2][a] (лат. *Asio otus*) врста је птице која припада реду сова (*Strigiformes*) и породици правих сова (*Strigidae*). Спада у сове средње величине и дужина тела се креће између 31 и 40 центиметара, а распон крила од 85 до 100 cm, док је просечна јединка тешка мање од 350 грама. Глава утине је округла и препознатљива по томе што на врху има „ушке“ — уздигнуто перје које подсећа на уши, а по томе је ова сова и добила назив. Обојеност перја на предњим деловима тела представља мешавину црне, браон, сиве, крем и беле боје, док је задњи део тела беличасто-сиве и боје коже са тамним браон пругама. Мала ушара је грабљивица која плен лови ноћу, док преко дана седи сакривена у круни дрвећа. Може се хранити и птицама, које углавном конзумира током зиме, када су глодари недоступнији због снежног покривача, а од птица најчешће конзумира врапца покућара, птице певачице и огрличасту лештарку.

Распрострањеност

Мала ушара живи у централном делу Северне Америке, северној Африци, већем делу Европе и Азије. Популације ове врсте се у северним и хладнијим крајевима делимично селе због недостатка хране, док се у топлијим крајевима редовно скупљају у зимска јата. Зимска јата се често налазе у насељеним местима, а број јединки у њима се креће од неколико до више стотина птица. Највеће зимско јато је забележено у Кикинди, где је број сова достигао и 400 јединки. Србија је једна од земаља са највећим бројем парова у Европи, с обзиром да утина насељава целу.

Тип станишта

Утина живи у отвореним шумама и густој вегетацији у близини травњака или грмља. Ова птица је опортунистичка и гнезди се на разним местима, настањујући напуштена гнезда других птица, тако да локација гнезда зависи углавном од области у којој јединка живи и присутности врста чија гнезда може населити.

Мере заштите

Мала ушара има велики значај за људе, пошто природно контролише бројност глодара. Истраживања су показала да једна породица утина за годину дана поједе и до 10.000 глодара, па тиме она смањује потребу за коришћењем отрова и тиме људима уштеђује знатна материјална средства. Примена ових отрова у пољопривреди нарушава здравље људи и животиња пошто загађује храну и животну средину, тако да мала ушара, а и сове генерално, посредно утичу и на здравље људи.

С обзиром на примећено опадање броја јединки, мала ушара је у многим деловима света заштићена законом.

Латински назив врсте *Ciconia nigra*

Домаћи назив врсте Црна рода

Опис врсте

Висока је око један метар са распоном крила до 2 метра, а тежи око 3kg. Перје им је црно са љубичастим, зеленим и бакреним преливима, док су им груди, стомак и доњи део крила и репа потпуно бели. У време парења, кљун и ноге им мењају боју из смеђе у изразито црвену. Код младих паперје има смеђе-црну боју, кљун и стопала су жути док су у гнезду, али после првог лета (око 3. месеца) постају крем или ружицасти. Једногодишња птица изгледа сасвим као одрасла, али ипак има мало живописније боје. Ако се види у сумраку, могуће је да се побрка са белом родом. Генерално, јако мали број људи се може похвалити да је некад видео црну роду јер су јако стидљиве и избегавају људе. Будући да се клоне људи и да се ретко оглашавају, тешко их је приметити. Ипак, могуће је видети отиске ногу у блату поред река, мочвара и по њивама после обилне кише.

Хране се малим рибама, инсектима и, уколико су у прилици да их улове, мањим глодарима-волухарицама и мишевицама. Храну проналазе у блату и муљу и зато се настањују у близини мочвара и мањих потока. Понекад се појаве на ливадама, њивама и пашњацима, нарочито после кише. На ногама имају пловне кожице које им помажу да лакше нађу храну док гацају по барама и блату. Уколико у близини гнезда немају довољно хране, дневно могу прећи и преко 30км да је нађу у време отхрањивања младих. Када се једном упаре, мужјак и женка остају у пару за цели живот, што понекад значи јако дуго - могу да живе и преко 50 година.

Распрострањеност

Борави у влажним и мочварним, листопадним низијским шумама. Живи у неким деловима северне и источне Европе, као и у низијским шумама у Србији. Селица је која зимује у Африци.

Тип станишта

Иако је аутохтона врста и као таква изузетно ретка, може се наћи на просторима Горњег подунавља. Дрво на ком свију своје гнездо је често близу стрмине што им омогућава лакши приступ ловиштима. Највише их има у близини мочвара где се легу, задржавају и хране.

Мере заштите

Заштићена је Законом о заштити природе а међународно је заштићена Бонском и Бернском конвенцијом. Разлози за угроженост ове врсте су: уређивање шума, мењање водног режима шума, нестајање мочварних подручја, пропадање шаранских рибњака, лов и криволов. Уколико је део шуме у близини њеног гнезда превише прометан, отићи ће и на то место се више неће вратити. Зато су пешаци, фотографи и презнатижељни истраживачи непожељни. Ретка су врста чији је број константно опадао, али у протеклих неколико година стагнира.

Латински назив врсте *Falco cherrug*

Домаћи назив врсте Степски соко

Опис врсте

Степски соко може се препознати по боји горњег дела тела, скоро као код женеке ветрушке, светло теме, слаба заусна пруга заједно са неиспруганим средишњим репним перијем, бочно перије је попрскано не пругасто. Има тамније смеђа леђа и изразито је попрскан са доње стране, он је упечатљиво велик, у активном лету изгледа уочљиво већи и тежи од сивог сокола. Распон крила му је 105-125cm, а дугачак је 47-55 cm у просеку.

Од сивог сокола се разликује такође и по мало ширим крилима и дужим репом, који држи широко раширен током једрења .

Степски соко лови тако што свој плен хоризонтално прогони, храни се углавном птицама и глодарима. Најчешће лови веверице и голубове. Ни степски соко не прави сам гнездо него користи туђа, напуштена. Леже три до шест јаја, често се гнезди и на литицама.

Распрострањеност

Степски соко настањује отворен простор, најчешће неке литице или дрвеће. Има га од источне Европе па преко Азије све до Манџурије. Он је углавном селица, осим у јужним деловима његовог станишта, зиму проводи у Етиопији, на Арабијском полуострву, северном Пакистану или у западној Кини.

Тип станишта

Простори које настањује су отворена поља , са усамљеним дрвећем које користи као осматрачнице. Храни се птицама и глодарима.

Мере заштите

Популација степског сокола је у убрзаном опадању већ деценијама, спада у глобално угрожену врсту услед нестајања степских станишта.

Латински назив врсте *Passer domesticus*

Домаћи назив врсте Врабац

Опис врсте

Мужјак домаћег врапца пред парење добија сивкасту траку по врх главе, кестењасте нијансе на крилима и светло беле образе. Испод кљуна је тамно црна трака која се протеже до корена ока. Полне разлике-мужјаци имају више боја женке имају мање изражене нијансе сиве и смеђе боје без црних и кестењастих шара. Млади мужјаци као и они који нису у периоду парења личе на женке тј. немају изражене већ нешто испраније боје перја. Дугачак је око 15 центиметара и тежак око 30 грама. Имају кратке ноге. Реп им је дугачак као 1/3 крила. Дужина крила им је 76 mm.

Врапци се хране инсектима, семенкама на обрађеним пољима чак и људским одпаcima хране као што је хлеб. Од 1-8 јаја може бити у једном леглу, са могућношћу 4 легла гнежђења у току сезоне. Инкубација почиње када се сва јаја положе и мужијаци и женке инкубирају јаја кратак период од неколико минута. Инкубација траје од 10-14 дана. Након што се јаја излегу, и мужјак и женка тако што враћају храну из желудца у уста и тако хране своје младунце.

Врапца покућарца нападају око 70 врста птица које долазе у њихова гнезда. Предатори су: јастреб, соко, сова, домаће мачке, домаћи пси. Многи јастреби и орлови се хране домаћим врапцима.

Распрострањеност

Домовина врапца покућарца се пружа читавом Европом и највећим делом Азије, а према северу допире докле год има људских насеља, на југ до северне Африке, Палестине, Мале Азије, Индије и Цејлона. Удомаћио се у Аустралији, у Северној Америци, на Јави и на Новом Зеланду, па је на тај начин постао грађанин читавог света.

Тип станишта

За врапца је значајно да посвуда, како год дође, живи у присној заједници са човеком. Гнезде се испод олука, на дрвећу, у удубљеним зидовима. Врабац почиње већ рано почетком године градити гнездо, од разноврсног материјала: сена, сламе, травчица, перија итд. У току лета женка најмање три пута снесе јаја у току године. Гнезда која заједнички праве мужјак и женка углавном изгледају неуредно па чак и прљаво. Гнезда се граде између фебруара и маја. Јаја се лежу у било ком периоду гнежђења.

Мере заштите

Због толико предатора често се скупљају у велика јата како би се одбранили и граде гнезда на сакривеним местима далеко од очију предатора. врапци, угрожена и заштићена врста, скоро пред нестајањем. Опстанак врабаца пре свега зависи од бриге човека. У конкуренцији са грабљивицама, врапци полако губе битку, јер спорије стижу до хране, У односу на минуле године, кад су врапци били господари наших паркова, њима сада господаре свраке и вране.

Врапци, угрожена и заштићена врста, скоро су пред нестајањем.

Латински назив врсте *Egretta alba*

Домаћи назив врсте Велика бела чапља

Опис врсте

Велика бела чапља (Цасмеродиус албус, Егретта алба) је слабо позната врста чапљи. Мали број животињских врста може се похвалити таквом елеганцијом и лепотом као велика бела чапља. Свака од око 60 врста дугоногих птица које се хране по плићацима, и припадају истој породици (Ардеидае) као и бела чапља. Живе у свим деловима света, али највише их има у тропским пределима. Ова птица дугачка је 54 - 76 центиметара, а тешка тешка до 1100 грама. Храни се претежно рибом и ситним животињама које може пронаћи у води. На њој је најупадљивије перје на раменима, много дуже и раскошније него на осталим дјеловима тијела, док јој је перје на потиљку усправно. Чапље обично стоје држећи повијене вратове, а док лете ноге им се вијоре, а глава је забачена уназад.

Ове птице газе по плиткој води бара и мочвара у потрази за жабама, рибом и другим воденим животињцима. Велика бела чапља гради своја гнезда усред густог раслиња. То су једноставне творевине од испреплетених грана и гранчица, довољно чврсте да приме целу птичју породицу.. Праве равна гнезда неправилног облика од гранчица, и то у жбуњу или дрвечу у близини воде. После сезоне парења женка снесе 3 - 5 светло плавих јаја, али најчешће четири. Од тренутка кад изађу из јаја младунци су под непрестаним надзором једног од родитеља који бди над њиховом сигурношћу трудећи се да им створи најповољније услове.

Распрострањеност

Живе у свим деловима света, али највише их има у тропским пределима. Насељава област од Сједињених Држава до Чилеа и Аргентине.

Тип станишта

Бела чапља живи у бројним колонијама увек у близини воде, поред бара, мочвара и река чије су обале обрасле зеленилом.

Мере заштите

Ова птица некада се ловила због перја. Медјутим опстанак ове врсте био је севремено озбиљно угрожен због раскошног перја које су креатори користили за украшавање шешира, а ова птица успела се одржати само захваљујући високом наталитету.

У Србији се после пада бројности, захваљујући посебно заштићеним резерватима, број јединки последњих година увећао.

Латински назив врсте *Parnassius apollo*, *Papilio apollo*

Домаћи назив врсте Аполонов лептир

Опис врсте

Аполон је инсект је из реда лептира. Ово је по многима најатрактивнији дневни лептир, због чега носи име грчког бога који представља идеал лепоте. Црвене „очи“ на његовим крупним крилима су упозорење напасницима да је лептир отрован. Аполон је претежно планинска врста, а легенда каже да су његова црвена окца била инспирација за означавање планинарских стаза. Женке су тамније од мужјака.

На прозрачним белим, жућкастим или сивим предњим крилима се истичу црне туфне, а на задњим најчешће четири црвена, наранџаста или ретко жута круга налик на око која су упозорење предаторима да је Аполонов лептир отрован. Ови кругови могу имати белу тачку у средини, налик на планинарске маркиције којима се означавају планинарске стазе у великом делу Европе. Једна је од врста која презимљава у стадијуму јајета, али се треба имати у виду да заправо презимљава гусеница која је развијена и чека погодне услове за прелазак у лептира. Гусенице су активне од почетка пролећа до почетка лета и увек се срећу на каменитој подлози.

Распрострањеност

Врста је присутна у већем делу средње и јужне Европе, као и у средњоазијским земљама.

Тип станишта

Аполон има станиште на копну. Ову врсту лептира налазимо у близини планинских камењара или крај отворених пашњака.

Мере заштите

Ова врста се сматра рањивом у погледу угрожености врсте од изумирања. На подручју Европе се сматра скоро угроженом врстом, док се у Србији сматра рањивом врстом. Дуги низ година није забележен на подручју Тимочке Крајине, па постоји велика вероватноћа да је изумро са овог подручја. Заштићен је прописима Републике Србије.

Латински назив врсте Lucanidae Cervus

Домаћи назив врсте Јеленак

Опис врсте

Јеленак припада тврдокрилцима и најпознатији је инсект из породице Луцанидае која насељава шуме. Латински назив ове врсте потиче од речи цервус што значи јелен. Храни се остацима од дрвета. Јеленак је један од највећих инсеката Европе, коме прети истребљење. Хране се дрвним соком, те су као штетници безначајни. Јеленак је наш највећи инсект тврдокрилац. Већина врста ове породице (а има их више од 900) има снежније развијена горња кљешта код оба пола. Боје је тамно браон (скоро црна), а покориоца кестењаста и доста је крупна (дужина тела је око 3цм), а мужјак и женка се разликују по томе што мужјак има снажнију горњу вилицу, велика кљешта ("рогове") који му служе за борбу са супарницима.

Кљешта мужјака могу бити дугачка колико и читаво тело. Она су заправо оно што су за друге животиње зуби. Величина тела му је већа од 7,5 цм, од тога једна трећина код мужјака чине кљешта. С унутрашње су стране кљешта на врху назубљене те подсећају на рогове јелена, по чему је ова врста, као и цела породица, добила име. На глави су десеточлана тицала која на врху завршавају листићавим проширењима. Мужјаци су склонији летењу од женки. Женка је нешто мања и нема тако развијена кљешта, мада с њима снажно гризе..

Распрострањеност

Јеленак је распрострањен по Средњој и Јужној Европи и Малој Азији. Живи у храстовим шумама, у рупама старог дрвећа и пањева.

Тип станишта

Јеленак настањује топле листопадне шуме богате старим и распадајућим деблима. Најчешће га можемо наћи у храстовим шумама.

Мере заштите

Експлоатацијом шума, уништавају се стара стабла па је све мање прилике за опстанак овог лепог инсекта. Због тога је заштићен у многим земљама и налази се као угрожена врста на списку међународних организација, нпр. Бернска конвенција 1982. итд. Јеленак је један од највећих инсеката Европе, коме прети истребљење. Јеленак игра кључну улогу у почетној ферментацији и разлагању дрва у распадању. У природним шумским екосистемима, труло дрвеће прави сталан раскорак у развоју, и може да проузрокује чак и катастрофалне појаве, као што су пожари и олује. У изгореном подручју се налази велика количина изгорених и ослабљених стабала, која увелико помажу опстанак јеленка. Од кад је човек почео да експлоатише шуму, значајно је поремећена просечна старост стабала, врсте стабала и доступност трулих дебала у шуми. Услед тога, број многих инсеката који живе од дрвећа се драстично смањило, и велики број живих бића је услед тога угрожен

Латински назив врсте *Vormela pergusna*

Домаћи назив врсте Шарени твор

Опис врсте

Веома ретка врста сисара чија се дужина тела креће од 29-35cm. Шарени твор има кратку њушку и веома дуге, упечатљиве уши. Ноге су кратке са дугим и јаким канцама. Насупрот репу који је дуг и са дугом длаком на осталим деловима тела длака је кратка. Беле и црне ознаке на лицу са белим пругама око очију и белим ознакама око уста. На леђима длака је је жута и јако пегава са неправилним црвенкастим или браон пегама. Реп је тамно браон са жућкастим делом у средишњем делу (репа).

Стомачни део тела и ноге су тамно браон боје. Маса женке варира од 295 до 600 g, док је мужјак нешто тежи од 320 до 715 g. Животни век шареног твора креће се од 7 – 8 година.

Он је ситан месождер и храни се углавном глодарима и птицама. Шарени твор се од обичног твора разликује по томе што нема белу пругу на леђима, већ су му леђа прекривена жутом длаком са црвенкастим или браон пегама. Иако плени својим богатим крзном и умиљатом главом, он то није уопште. Многи случајеви сведоче да су ове животиње јако ратоборне и територијалне, тако да у случају да видите твора, боље је да му се дивите из даљине.

Распрострањеност

Шарени твор је распрострањен на територији Азије и Европе. У Србији се може видети у источном делу Србије, на Пештеру, и на Косову и Метохији као и на Копаонику.

Степен угрожености и мере заштите

Разлог изумирања ове животиње је наравно људски фактор, уништавање природног станишта, лов, опадање популације глодара којима се храни, али и путеви на којима често страдају. Уколико не може да пронађе храну напољу, није им страно да заврше у неком кокошињцу или остави куће, што такође може бити погубно по њих. Такође, ова врста је угрожена зато што људи места где он живи претварају у њиве и прскају их бројним отровима.

Као угрожена врста је проглашена 1996 год. Мишљење је да је до смањења популације шареног твора дошло услед уништавања његовог станишта (култивацијом), употребом пестицида и смањивања броја доступног плена.

Латински назив врсте	Ergetta Garzetta
Домаћи назив врсте	Мала бела чапља

Опис врсте

Мала бела чапља (лат.Егретта гарзетта) је врста чапље из рода Егретта која је јако слична белој чапљи. Одрасла јединка дуга је 55-65 цм, с распоном крила 88-106 цм. Тешка је 350-550 грама. Цело перје је бело. Има дуге црне ноге с жутим стопалима и танки црни кљун. За време сезоне парења на потиљку има два дуга пера и провидно перје на леђима. Гола кожа између кљуна и очију постаје црвена или плава. Младе птице лице одраслима изван сезоне парења, али су им ноге и стопала блеђе боје. Ове птице газе по плиткој води бара и мочвара у потрази за жабама, рибом и другим воденим животињцима.

Обална чапља је редак гост с обала западне Африке, чији бели облик је врло сличан белој чапљици (и неки је сматрају за њену подврсту) а разликује се по краћем перју на глави, тежем кљуну који постаје смеђ или жут ван сезоне гнежђења. Замахује крилима брзо као врана. Изглед и покрети су сличнији великим чапљама него код чапље говедарице и жуте чапље. Лови плен чекајући или лагано ходајући. Продужена рамена пера и пера на затылку има само лети. Бела чапља је много већа, има другачију боју кљуна и ногу, лети с елегантнијим замасима крила а у лету пружа ноге даље од беле чапљице. Чапља говедарица је збијенија и има размерно краћа крила. Мала бела чапља гнезди се у колонијама, често и с другим мочварним птицама. Колоније садрже и до 100 парова.

Распрострањеност

Изворна места гнездења су велике унутрашње и обалне мочваре у умереним подручјима Еуропе, Азије, Африке, Тајвана и Аустралије.

Тип станишта

Гнезди се у јужној Еуропи у мочварама и делтама река које садрже дрвеће неопходно за градњу гнезда. Редовно у пролеће стиже даље на север, што је довело до проширења распона. У остала доба године поред свих врста плитких вода, али посебно у мочварама са сланом или бочатом водом. У топлијим местима већина ових птица има своје пребивалиште. Оне које живе на северу мигрирају у Африку и јужну Азију у великим распршеним јатима. Долазе углавном у септембару или октобару. Неке јединке остају ту и током лета.

Мере заштите

После сталног опадања бројности, предузете су мере за обнављање станишта ових птица. Захваљујући томе, број јединки се последњих година повећава, нарочито у заштићеном подручјима као што је Обедска бара.

Латински назив врсте *Emys orbicularis*

Домаћи назив врсте Барска корњача

Опис врсте

Барска корњача је најпознатија врста корњаче у Европи, и код нас. Има гладак леђни оклоп, већином једнобојан (смеђи или црн). Кожа јој је глатка са жутим пегicama. Најлакше је описати као корњачу са смеђим оклопом и жутим туфнама. Величине су од 15 до 20 цм, и тежине од 400 до 700 грама. Мужјаци и женке се лако разликују, јер су мужјаци мањи од женки. Дуговечне су животиње, могу да живе и преко 100 година, али то је редак случај. То су плашљиве животиње, и на први знак опасности беже у воду. Сунчају се на срушеном дрвећу и камењу, јер на тај начин одржавају телесну температуру и скупљају енергију за своје активности.

Барска корњача је сваштојед. Храни се и биљкама, али углавном се храни ситним животињама у води и на копну - рибама, жабама, ларвама, црвима... Активно лови плен који цепа вилицама и канџама.

Полну зрелост достижу са 5-6 година живота. Мужјаци раније полно сазревају од женки. Парење се одвија у води после изласка из хибернације, у пролеће. Женка полаже јаја на копну, чак понекад и на удаљености од 150м од воде. Полаже јаја у дубину земље, где нема вегетације. Земљу, коју претходно омекша мокраћом, копа репом. Женка снесе од 8 до 20 јаја, и после 90-100 дана млади излазе из јаја, обично у јесен.

Распрострањеност

Барска корњача је једна од само две слатководне корњаче у Европи. Распрострањена је у Централној и Северној Европи, Западној Азији и Северној Африци (Тунис, Мароко). Пре је то била много шире распрострањена врста- најраспрострањенија у врста Европи. Код нас, као и у Европи, то је аутохтона врста.

Тип станишта

Живи у стајаћим или споротекућим водама, обраслим густом воденом вегетацијом, што им пружа заклон. Насељава плитке воде, богате храном и где има мало предатора. Хибернацију (зимски сан) проводи у муљу на дну.

Мере заштите

Упркос широкој распрострањености, барска корњача је угрожена агро-техничким мерама, исушивањем влажних станишта и загађењем вода. У неким деловима Европе барска корњача је скоро изумрла. Један развог њеног нестанка је то што се њено месо за време поста користило као посно месо. Историјски, барска корњача је била узгајана и као човеков љубимац, што је данас забрањено законом. Барска корњача је угрожена и строго заштићена врста. У Србији је покренута кампања за заштиту ове аутохтоне врсте.

Латински назив врсте *Vipera ammodytes*

Домаћи назив врсте Поскок

Опис врсте

Просечна дужина поскока је 50–70 cm, а максимална дужина је око 1 m. Изражен је полни диморфизам, који се одликује у величини јединке. Јединствена карактеристика поскока, по којој је лако препознатљив, јесте „рог“ на предњем делу главе, изграђен од 9–12 плочица организованих у 2 (или 4) реда. Боја поскока јако варира, од сиве, благо жуте, до светло браон, у зависности од поднебља у којем га налазимо.

Заједничко обележје свих јединки је тамнобраон или црна цик-цак пруга која се протеже целом дужином леђа. Доња страна, иначе кратког репа, пребојена је код јединки оба пола жутом, црвеном или светло зеленом бојом.

У потрагу за храном креће у касним поподневним или вечерњим сатима. Значајан удео у исхрани чине ситни сисари и мишеви, а у јесењем периоду и птице, које хвата на тлу, као и на нижим гранама жбунастог растиња и дрвећа. Европски поскок је наша најотровнија змија. Отров садржи супстанце које изазивају некрозу ткива и уништавају крвне плочице тромбоците, услед чега може доћи до крварења у унутрашњим органима.

Распрострањеност

Његово станиште се простире са севера, од југа Швајцарске и северне Италије, преко Словеније, Хрватске, Босне, Црне Горе, Србије, Македоније, Бугарске, Румуније па све до Кавказа.

Тип станишта

Од терена највише воли сува и каменита места обрасла трњем и ниским растињем, као и рубове светлих шума. Можемо га срести до 1.000 метара надморске висине.

Мере заштите

Као и друге врсте змија у Србији, поскок је заштићена врста. Према Закону о заштити природе забрањено је хватање, држање и/или убијање змија у свим фазама њиховог биолошког циклуса – уништавање њихових развојних облика, јаја иако су празна, легла, као и подручја њиховог размножавања, одмарања, као и угрожавање или уништавање њихових станишта.

Латински назив врсте *Spermophilus citellus*

Домаћи назив врсте Текуница

Опис врсте

Текуница је мали глодар из породице веверица. Има мало тело дужине око 20cm, са тежином од 200-400g. Браон-сиве је боје, крупних сивих очију, са закржљалим ушима. Будући да живи под земљом, копа читаве системе канала и то захваљујући снажним кратким ногама, снажним прстима и јаким ноктима. Како би се лакше кретала кроз канале, текуница има мали закржљали реп дужине свега 5-7cm. Текуница се углавном храни биљкама, корењем, ситним грањем, семенкама и плодовима различитих биљака. Иако су претежно биљоједи, извор хране могу им бити и птичија јаја, младунци птица, гусенице, скакавци, као и неки тврдокорни инсекти.

Текунице живе у породичним колонијама и веома су активне, веселе, али и пажљиве животиње. Наиме, чим временске прилике дозволе и температура ваздуха скочи толико да њима прија, оне излазе из својих јазбина и играју се на ливади око отвора. Специфичне су по томе што знају да седну на задње ноге, усправе се и посматрају околину и евентуалну опасност од грабљивица. Парење се обавља у пролеће (април – мај), а младунци стижу након 26 дана и то њих од 5 до 8 јединки. Крајем лета текунице се хране калоричнијом храном, углавном семењем, коју претварају у масне наслаге за хибернацију уз дужи зимски период. Крајем октобра, па све до марта спавају зимски сан.

Распрострањеност

Текуница је некада заузимала велика станишта степа, ливада и пашњака централне, средње, источне и југоисточне Европе. Због тога се и називају Европске текунице. У нашој земљи највеће станиште текуница налази се у Банату, Делиблатској пешчари и дуж обале Тисе. Из тог разлога оне се називају и Банатске текунице. Поред Баната могу се срести и на Фрушкој Гори, док је неколико малих и изолованих планинских популација присутно у источном и југоисточном делу Србије.

Тип станишта

Сеоски пашњаци и сличне травнате површине. Живе под земљом, у мрежи ходника које копају саме.

Мере заштите

Последњих седам деценија број текуница и у нашој земљи је знатно опао, тако да се, као и у Европи, налази на листи ретких угрожених врста, које су законом заштићене од даљег уништавања.

Латински назив врсте *Lynx lynx*

Домаћи назив врсте Рис

Опис врсте

Рис је род животиња из породице мачака. Рис је било која од четири врсте (канадски рис, иберијски рис, обични рис, или риђи рис) у оквиру средње величине дивље мачке рода *Lynx*.

Обични рис је знатно већи од осталих врста рисова. Дужина тела им је до 1,30 m (уз додатак репа од 11 до 25 cm) а у раменима су високи око 65 cm. У средњој Европи, зависно од подручија где живе, просечно су тешки од 20 до 26 kg. Женке су с просечном тежином од 17 до 20 kg знатно лакше од мужјака. Заједничко свим врстама рисова су шиљасте уши с чуперком длаке на врху и кратак реп. Крзно им је жућкасто до сиво смеђе и често прошарано тамнијим пегам до евентуално пругама. Шаре зависе од околине и од подручија до подручија су различите. Ова врста има изражене чуперке, дуже длаке на образима. Имају врло оштар вид и истакнут слух који им омогућава да лако открију плен. У већини аспеката, понашање риса подсећа на понашање леопарда.

Углавном живе самачким животом, иако понекад неколико рисова живи заједно. Врло су дивљи и обично их је тешко видети у природи. Најмање врсте су риђи рис и канадски рис, док је највећа обични рис, са значајним варијацијама унутар врста.

Распрострањеност

Рис је највећа европска мачка заступљена са две подврсте: северна, која је крупнија, а живи на Балкану, Румунији, у Словачкој (Карпати) и у Русији до Урала и Кавказа, и јужна, која је ситнија, а живи на Пиринејском полуострву. У Србији је врло проређен, па је под сталном забраном лова, а насељава Шар планину, Коритник, Проклетије, Мојстирско - Драсхке планине, Национални парк "Тара", Национални парк "Ђердап", Северни Кучај - Мироч, Дели Јован, Јужни Кучај, Стару планину, Ртањ, Озрен, Девицу, а његово присуство је регистровано и на другим локалитетима у Србији (Делиблатска пешчара, Сићевачка клисура, Мокра гора, кањон Трешњице, кањон Увца, Овчарско - кабларска клисура, Соколске планине, Сврљишке планине...).

Тип станишта

Становник је густих шума и речних клисура.

Мере заштите

Бројност му је данас веома мала, па се у неким земљама врше напори за његово поновно насељавање. У Србији је законом заштићена врста, услед мале величине популације. Редован лов на риса није дозвољен.

Латински назив врсте *Lutra lutra*

Домаћи назив врсте Видра

Опис врсте

Видра припада породици куна и изузетно је прилагођена животу у слаткој води. Позната је као веома вешт и брз пливач. Видре имају гипко и врло покретно тело, које им је изузетно оспособљено за роњење. У води могу издржати изузетно дуго, а за хватање плена се служе оштрим и снажним зубима. Првенствено се хране рибом. У лову нису избирљиве, и по правилу лове плен који се може најлакше ухватити у датом тренутку. Омиљена храна су јој јегуље.

Врло су страшљиве, суздржљиве животиње које живе самачким животом. У лов иду претежно ноћу, а дан углавном проводе у својим јазбинама. Лове и хране се у бистрим и недубоким потоцима, а пожељно је да су ти потоци обрасли густишем и у близини поплавних подручја. У потрази за храном, често знају да се селе из једног речног подручја у друго, притом прелазећи велике удаљености. Видре обележавају своју територију изметом, и често је контролишу. Младунци науче пливати у старосној доби од око 80 дана, када им крзно довољно порасте и постане водоотпорно. Мужјаци не учествују у подизању младих.

Распрострањеност

Некада су видре биле распрострањене широм Европе, али се данас ретко срећу. Данас живе претежно у Великој Британији, нарочито у Шетланду, затим у Италији, Норвешкој, северу Русије, у Сибиру и на северу Африке. У Србији се могу видети на Фрушкој гори где живи обична, речна или европска.

Тип станишта

Најчешће граде станиште уз реке и канале код којих има густих шума, грмља и шипражја, како би се лакше у њима сакриле.

Степен угрожености

Видре су некад ловљене због свог крзна, које се сматрало скупоценим, али су их убијали и рибари да им не би правиле конкуренцију. Крајем 1950-их година је дошло до великог смањења њиховог броја због загађивања вода пестицидима. Тај отров је загађивао њихово природно окружење, а и накупљао се у рибама које видре једу, тако да је велики број видри на тај начин угинуо. Видре данас често страдају и у саобраћају. При обиласку своје територије често излазе на путеве где им прети брза возња аутомобила и камиона.

Мере заштите

Видра је угрожена и строго заштићена врста у Србији.

Латински назив врсте *Ursus arctos*

Домаћи назив врсте Мрки медвед

Опис врсте

Мрки медвед има здепасто тело које се завршава кратким репом, шиљату њушку, заобљене уши, снажне вилице и јаке, оштре зубе. Већина мрких медведа има изразиту грбу на леђима. Има страховиту снагу. Челустима може одвући плен масе и до 300 kg. Иако изгледа незграпно, веома је спретан. Може се кретати усправно на задњим ногама, трчати, пењати по дрвећу и стрмим стенама, и добро пливати. Већина мрких медведа тешка је између 130 и 300 килограма. Одрасле женке мрког медведа које живе у Европи теже просечно 100kg, а мужјаци 150kg, док поједини примерци пређу и 300kg.

Мрки медведи су сваштоједи. Исхрана им варира у зависности од доба године и територије на којој се налазе. Иако спадају у месождере, медведи око 95% својих потреба задовољавају биљном храном – једу бобице, воће, корење, траве, млади кукуруз, жир букве, кестен. Остатак њихове хране сачињавају бескичмењаци, риба и стрвине већих животиња. Понекад напада и крупније сисаре – срндаће, јелене.

Распрострањеност

Мрки медвед је широко распрострањен у северној Евроазији и Северној Америци. У Северној Америци популације смеђих медведа често се називају гризли. Када је Европа у питању, стабилне популације мрког медведа одржане су у централној и источној Европи и у Скандинавији. Ограничена величина расположивог станишта и велики простор потребан за живот сваког медведа, онемогућавају значајнији раст популација, због чега се овај медвед сврстава у ретке и заштићене врсте.

Тип станишта

Мрки медведи су некада настањивали низијске шуме, поплавне и травнате долине. Временом човек је медведа потиснуо у брдска пошумљена подручја. Пресудну улогу за опстанак медведа имају белогоричне шуме (буква, храст, кестен), подручја густиша и ливада. Посебно је важна могућност кретања медведа у свим смеровима укључујући и зоне различитих надморских висина. Медвед сваке ноћи тражи храну, а дању се повлачи у мирна и густо обрасла подручја где прави дневни лежај. У пролеће посећује нижа подручја са ранијом вегетацијом, а у јесен залази у шуме са великим количинама хранљивих плодова – буквица, кестен, жир. Зими се повлачи у тешко приступачна и мирна подручја ради брложења

Мере заштите

У последње време је покренуто више пројеката како би се обновила ова врста. Постављају се хранилишта, прати кретање јединки а законом је забрањен лов мрког медведа.

Латински назив врсте	<i>Picea omorika</i>
Домаћи назив врсте	Панчићева оморика

Опис врсте

Име је добила по српском ботаничару Јосифу Панчићу који ју је открио на планини Тари 1875.

Панчићева оморика је танко, витко, до 50 метара високо четинарско дрво. Може се сматрати живим фосилом у биљном свету, обзирем да је врста која потиче из терцијара. Хабитус (крошња) је веома уско пирамидалан. Горње гране на стаблу оморице уперене су навише, оне у средини су хоризонталне, док су доње повијене ка земљи, али су врхови уперени ка врху. Кора је танка, смеђе боје, љуспасто испуцала.

Пупољци су без смоле. Четине су дуге 8—20 mm, широке до 2 mm, на врху зашиљене до заобљене, на пресеку спљоштене, на стеригмама. Са лица су сјајне и тамнозелене, са наличја са две беличасте пруге стоминих отвора.

Мушке цвасти су светлоцрвене, женске (младе шишарице) љубичасте. У зависности од станишта цвета од краја априла до јуна. Шишарице сазревају у октобру и новембру. Висеће су, дуге око 5 cm, сјајне, црвено смеђе боје. Семе је дуго 2—3 mm, широко око 1,6 mm, са криоцем.

Распрострањеност

Природна станишта Панчићеве оморице данас се простиру на узаном подручју око средњег тока реке Дрине, са обе стране између Вишеграда и Бајине Баште и на два мања рејона - један југоисточно од Устипраче и други југозападно од Фоче. Године 1975. пронађено је и једно ново налазиште у близини манастира Милешево код Пријепоља. До тада се веровало да она расте само на Тари.

Тип станишта

Оморика је планинска врста која расте на висинама од 400 до 1.700m надморске висине. Углавном расте на кречњаку, понекада и на серпентину. То су стрме кречњачке литице, претежно окренуте ка северу. Оморика гради чисте састојине, посебно на стрмим теренима, или мешовите са смрчом, јелом, белим и црним бором, јавором, брезом, црним грабом и др. На Митровцу на Тари расте на мочварном земљишту, са црном јовом, смрчом, јелом и буквом. Осетљива је на негативно деловање човека на природним стаништима, а са друге стране јако добро успевање у загађеним урбаним условима

Мере заштите

Ова врста је угрожена због климатским промена и покренуте су бројне акције и пројекти рад њене заштите.

Латински назив врсте	<i>Lilium martagon</i>
Домаћи назив врсте	Златни љиљан, златан

Опис врсте

Златан је вишегодишња биљка из фамилије Liliaceae. Врста настањује готово читаву Европу и умерене делове Азије.

Златан или златни љиљан је зељаста, луковичаста биљка. Луковица је златножуте боје, јајастог облика и дужине до 5 cm. Састављена је из више слојева, меснатих, узано јајастих сложених доњих листова. Биљка је висока обично 30-80 cm, а стабљика је најчешће гола, зелена и понекада са црвенкастим пегам. Листови су пршљенасто груписани у средишњем делу стабљике, објајасте, на врху шиљати, дугачки од 4 до 14 cm. Цваст је вршна и гроздаста. Цветне дршке су карактеристично савијене у оштром луку ка доле, а издижу се у време плодоношења биљке. У цвасти има 2-11 цветова. Боја цвета је ружичаста, црвенкаста, љубичаста или прљаво пурпурна, са тамним пегам са унутрашње стране. Са леђне стране су прекривени длакама.

Прашници су краћи од перигона, антере су углавном црвене. Плодник тучка је издужен, али краћи од стубића. Жиг тучка има три режња. Плод је чаура, чиграстог облика, а семе је пљоснато, светлосмеђе и наборано са горње стране. Цвета у јулу и августу

Распрострањеност

Распрострањен је у готово целој Европи и умереној Азији. У Републици Србији настањује листопадне шуме, шикаре, планинске ливаде и шумске чистине.

Тип станишта

Јавља се на широком дијапазону надморских висина, од низијског до алпијског појаса. Расте на свежим, храњивим, растреситим, хумусним, благо до умерено киселим земљиштима у листопадним шумама, ливадама и шумама, од низина до претпланинског појаса.

Мере заштите

Златан у Србији има статус заштићене биљне врсте.

Латински назив врсте *Nuphar lutea*

Домаћи назив врсте Жути локвањ

Опис врсте

Жути локвањ је род вишегодишњих водених биљака из фамилије локвања (Нумпхаеацеае), са дебелим, меснатим ризомима положеним на дну, у муљу. Зову га још и жути лопоч и жути плутњак. Среће се на површини стајаћих вода. Средње термофилна биљка која се развија на пуној светлости. Биљка има два типа лишћа: подводно (танко и прозрачно) и пливајуће (срцасто, цврсто, велико, смештено на дугачким дршкама). Лисна дршка дуга 50-250 (400)см. Биљка има два типа листова, подводно (танко и прозрачно) и пливајуће. Цветови су изразито жути, крупни и миришљави. Средње термофилна биљка која се развија на пуној светлости.

Цветови су двополни, актиноморфни, јарких боја, бројне "латице" представљају углавном стаминодије стерилне прашнике, а не круничне листиће. Плод је збирни или синкарпан. Цветови су изразито жути, крупни и миришљави. Плод је у облику боце. Зову га још и жути лопоч и жути плутњак. Среће се на површини стајаћих вода. Цвета од априла до септембра.

У целој биљци има алкалоида, хетерозоида, танина, скроба и смоле. Због свог отровног дејства, локвањ је скоро избачен из терапијске употребе. У народној медицини се користио и цвет локвања. Чај, тинктуре или екстракт ових лекова се се употребљавали против несанице, нервозе.

Распрострањеност

Жути локвањ распрострањен је по целој Европи и деловима северне Африке и Блиског истока.

Тип станишта

Станишта су му воде стајачице, баре, мочваре и језерца све до 1000 метара надморске висине.

Мере заштите

Строго је заштићен у флори Србије и представља реткост Фрушке горе.

